

Uwarunkowania powstania i pierwsze lata działalności Filii Wydziału Nauk Społecznych Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego w Stalowej Woli

Powstanie Filii WNS KUL w Stalowej Woli jest jednym z najważniejszych wydarzeń w historii miasta i okolic. Zmagania towarzyszące jej powstawaniu, rozciągnięte w czasie, z powodu wielu przeszkód ze strony ówczesnych władz, spletały się z burzliwymi wydarzeniami w Polsce, owocującymi zmianą systemu, o których Ojciec Święty Jan Paweł II powiedział: „Wielbię Boga za to (...) wielkie duchowe dziedzictwo, (...) które w czasach zniewolenia totalitarnego przez system komunistyczny pozwoliło ludziom tej ziemi zachować narodową i chrześcijańską tożsamość (...)”¹. Ojciec Święty mówiąc o narodowym dziedzictwie podkreślał także znaczenie osób i miejsc, które odegrały szczególną rolę w przemianach w Polsce. Dla Stalowej Woli niewątpliwie taką zasłużoną osobą był Abp Ignacy Tokarczuk, o którym papież Jan Paweł II powiedział: „nie szczędziłeś żadnych trudów, nie znałeś przeszkód, gdy chodziło o mnożenie miejsc kultu i ognisk życia Bożego na rozległym terenie twojej diecezji”². Wśród tych znaczących miejsc należy wymienić Stalową Wolę, co też uczynił Ojciec Święty Jan Paweł II, gdy w Sandomierzu powiedział: „Ogarniam sercem (...) zwłaszcza Stalową Wolę – miasto-symbol wielkiej pracy, wielkiej wiary ludzi pracy, którzy z godną podziwu ofiarnością i odwagą wznosili swoją świątynię, pomimo trudności i gróźb ze strony ówczesnych władz. Miałem radość poświęcić ten kościół (...)”³. Wszyscy Polacy uznają wiodącą rolę papieża Jana Pawła II w przemianach dokonanych w Polsce. Niezwykle cenne jest, że w kontekście tych przemian Ojciec Święty dostrzegał znaczenie Filii KUL w Stalowej Woli, jako jednego z ich owoców, gdy powiedział: „Pragnę skierować słowa pozdrowienia do uczelni i szkół. Pozdrawiam katolicki Uniwersytet Lubelski i jego Filię w Stalowej Woli (...)”⁴. Zwieńczone powodzeniem dzieło powołania uczelni stało się dla mieszkańców miasta i regionu „znakiem czasu”.

Artykuł niniejszy jest odpowiedzią na rosnące, zwłaszcza wśród młodzieży akademickiej, zainteresowanie poruszaną tematyką. Zamierzeniem autorki było naświetlenie sytuacji społecznej w jakiej zrodziła się idea utworzenia uczelni, jej reifikacja oraz omówienie działalności placówki do 2000 r. Opracowanie powstało w oparciu o dokumenty udostępnione przez twórców, pracowników uczelni, w oparciu o publikacje powstałe w czasie powoływania i pierwszych lat działalności uczelni, w oparciu o wywiady i rozmowy przeprowadzone z założycielami, pracownikami i studentami Filii oraz w oparciu o obserwację uczestniczącą autorki.

Idea, historyczne i społeczne uwarunkowania powstania oraz pierwsze inicjatywy ośrodka uniwersyteckiego

Stalowa Wola powstała w 1937 r. w ramach wielkich inwestycji Centralnego Okręgu Przemysłowego. W latach 1939-1956 mieszkańcy doświadczyli totalitarnego terroru, a okres PRL również nie sprzyjał kształtowaniu elit intelektualnych i społecznych. Podejmowane w latach 1938-1980 działania samokształceniowe oraz próby utworzenia ośrodków kulturalnych

1 Homilia Ojca Świętego podczas Mszy świętej w Sandomierzu 12 VI 1999 r., w: *Bóg jest Miłością. VII Pielgrzymka Jana Pawła II do Ojczyzny*, Olsztyn 1999, s. 153.

2 Homilia Ojca Świętego Jana Pawła II, wygłoszona 2 VI 1991 r., w czasie Mszy św. beatyfikacyjnej biskupa Sebastiana Pelczara, Rzeszów, s. 4.

3 Homilia Ojca Świętego podczas Mszy świętej w Sandomierzu 12 VI 1999 r., w: *Bóg jest Miłością. VII Pielgrzymka Jana Pawła II do Ojczyzny*, Olsztyn 1999, s. 152.

4 Pozdrowienie końcowe po Mszy świętej w Sandomierzu 12 VI 1999 r., w: *Bóg jest Miłością. VII Pielgrzymka Jana Pawła II do Ojczyzny*, Olsztyn 1999, s. 157.

i intelektualnych świadczyły o wielkim zapotrzebowaniu lokalnej społeczności na wiedzę humanistyczną i uczestnictwo w kulturze⁵. Potwierdzają to wyniki ankiety przeprowadzonej w okresie okupacji przez krakowskie władze tajnego nauczania (Okręgowa Komisja Oświaty i Kultury) za pośrednictwem ośrodka tajnego nauczania w Stalowej Woli. Około 2/3 ankietowanych inżynierów i techników odczuwało braki w wykształceniu humanistycznym, których nie byli w stanie uzupełnić własną pracą samokształceniową. Analiza ankiet wykazała, że „jako braki w zakresie humanistyki wymieniano: nieukształtowaną wrażliwość na piękno, na walory emocjonalnych przeżyć w poezji, dramacie, sztukach plastycznych; brak było wiedzy o człowieku innym od nich, trudno im było zrozumieć jego sposób myślenia, potrzeby, dążenia, odmienny obyczaj, uwarunkowania z przeszłości. Podkreślano braki w znajomości historii, trudności w ujmowaniu i ocenie zjawisk społecznych i politycznych”⁶.

Do nowego ośrodka przemysłowego przyjeżdżali mieszkańcy ubogich okolicznych wiosek, wykwalifikowani pracownicy oraz inżynierowie i absolwenci studiów technicznych ze wszystkich regionów Polski. Tu bowiem można było znaleźć dobrze płatną pracę i służbowe mieszkanie. Ponieważ pochodzili z różnych środowisk, o odmiennej kulturze, tradycji, obyczajowości nie byli ze sobą zintegrowani. Po pracy w Hucie wracali do mieszkań, traktując je jak hotel. Postrzegali budujące się miasto jako pustynię kulturową. Zajmując się tylko fizyczną lub umysłową, lecz techniczną pracą oraz domem, odczuwali braki i potrzebę rozwoju duchowego, kulturalnego, społecznego⁷.

Ksiądz E. Frankowski prowadząc w 1968 r. pionierskie w tym regionie ankietowe badania postaw religijnych młodzieży szkół średnich w Stalowej Woli⁸ doszedł do wniosku, że badaną młodzież można scharakteryzować jako „mało aktywną, przejawiającą mało zainteresowania sprawami ideowymi i niewiele angażującą się społecznie oraz politycznie, a także biernie poddającą się przeżyciom, jakie podsuwała im zmienna sytuacja zewnętrzna, a zwłaszcza środki masowego przekazu, czyli była to młodzież o postawie raczej konsumpcyjnej (...) najczęściej pochodziła z rodzin o mało zaangażowanej religijności, tradycyjnej, bezkonfliktowej, ale i bezrefleksyjnej”⁹. Świadomość takiego stanu społeczeństwa była impulsem do podjęcia działań w kierunku utworzenia silnego ośrodka myśli humanistycznej. Ks. Frankowski dostrzegał nie tylko konieczność ożywienia społecznej działalności, ale także zintegrowania regionu nieprzystosowanego do gospodarki wolnorynkowej. Te cele zamierzał osiągnąć zakładając uczelnię¹⁰. Już od początku pracy duszpasterskiej w Stalowej Woli w 1967 roku widział potrzebę obecności uniwersytetu katolickiego w mieście, o którym władze komunistyczne wyrokowały, że będzie typowym ośrodkiem socjalistycznym, podobnie jak Nowa Huta. Życie publiczne miało być wolne od obecności Boga i wartości chrześcijańskich¹¹. Toteż nierzadko młodzież i młode małżeństwa opuszczali miasto, nie widząc możliwości realizacji wielorakich potrzeb kulturowo-intelektualnych. Proboszcz przekonywał ich, by nie rezygnowali, a raczej tak przekształcali środowisko życia i pracy, aby umożliwiło osobowy rozwój. Był przekonany, że katolicki

5 W. G ó r s k i, *Próby stworzenia ośrodków zainteresowań intelektualnych i studiów wyższych w Stalowej Woli*, rękopis z 28 VII 1981 r., kserokopia w archiwum w Bibliotece Uniwersyteckiej.

6 Tamże, s. 2.

7 Relacja ks. bpa Edwarda Frankowskiego, biskupa pomocniczego diecezji sandomierskiej, założyciela Filii KUL z 22 IV 2004 r.

8 Analizy badań zawarte są w publikacji: E. F r a n k o w s k i, *Spoleczne uwarunkowania postaw religijnych młodzieży szkół średnich*, Stalowa Wola 2004.

9 E. F r a n k o w s k i, *Spoleczne uwarunkowania...*, s. 71.

10 W. D z i a k, *Nadzieja*, „Humanista” 1981, nr 1 s. 1-2. Por. także: P. K r y c z k a, *Nie trwonil talentów*, w: *Wspólnota o osobie. Wspomnienia o księdzu Joachimie Kondzieli*, red. G. Jabłczyńska, E. Balawajder, ks. J. Mariański, Lublin 1996, s. 81 oraz ks. W. G a ł a z k a, „Kronika Diecezji Sandomierskiej” 1992 Rok 85, nr 4-10, s. 269.

11 J. K o p a c z, *Filia WNS KUL w Stalowej Woli. Zarzewie humanizmu w regionie*, w: *Miasto i ludzie Stalowej Woli*, red. B. Kopacz, Stalowa Wola 2003, s. 53.

uniwersytet nie tylko w tym dopomoże, ale da miastu i mieszkańcom nowe, nie znane dotąd perspektywy. Przemysleniami dzielił się z ks. bp Ignacym Tokarczukiem, który doskonale rozumiał problem i wspierał inicjatywę. A sprawa była niezwykle istotna: integracja społeczna w wielu wymiarach – kulturowym, gospodarczym i moralno-religijnym; uwolnienie się od komunistycznego totalitaryzmu; chrześcijańska jakość życia¹².

W latach 70 w Stalowej Woli (bez Rozwadowa) była jedna parafia p.w. św. Floriana. Kościół pw. Matki Bożej Królowej Polski był w trakcie budowy. W 1975 r. proboszczem parafii św. Floriana został ks. mgr Edward Frankowski. 19 listopada 1977 r. parafia ta została podzielona na dwie. Proboszczem nowej parafii Matki Bożej Królowej Polski został ks. E. Frankowski, a proboszczem macierzystej parafii miejscowy wikariusz-katecheta, ks. Jan Kozioł¹³. Z inicjatywy proboszcza ks. Frankowskiego przy parafii Matki Bożej Królowej Polski powstało otwarte Studium Katolickiej Nauki Społecznej, które prowadził dr Adam Stanowski z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego wraz z innymi profesorami tej uczelni¹⁴. Ponieważ zainteresowanie tą tematyką było wielkie, raz w miesiącu (a później co tydzień) odbywały się także otwarte dla wszystkich wykłady nie związane ze Studium¹⁵.

Jednym z pierwszych działań podjętych w celu założenia wyższej uczelni w mieście były prowadzone od 1977 r. w parafii MBKP cykliczne wykłady „Studium o rodzinie”¹⁶, w ramach których profesorowie KUL upowszechniali wiedzę psychologiczną, socjologiczną i z zakresu teologii rodziny. Ideę tworzenia uczelni upowszechniał też powołany przez ks. E. Frankowskiego Wojewódzki Oddział Towarzystwa Przyjaciół KUL oraz powstały z jego inicjatywy Klub Inteligencji Katolickiej. Ogromny udział w powołaniu katolickiej uczelni miał także Niezależny Samorządny Związek Zawodowy „Solidarność”, poprzez osobiste zaangażowanie działaczy i członków oraz pomoc materialną.

W czasie wizytacji parafii Matki Bożej Królowej Polski, 2 czerwca 1981 r., po Mszy św. inauguracyjnej działalność KIK w Stalowej Woli¹⁷ ks. proboszcz Frankowski i przedstawiciele regionalnej „Solidarności” zwrócili się do ks. bpa I. Tokarczuka z prośbą o wyrażenie zgody na organizowanie Filii KUL w Stalowej Woli¹⁸. Po uzyskaniu aprobaty społeczny komitet podjął starania na rzecz budowy filii uniwersytetu¹⁹.

Podjęto rozmowy z rektorem KUL o. prof. Albertem Krąpcem OP²⁰ oraz propagowano

12 E. Frankowski, *Współtwórca Filii KUL w Stalowej Woli*, w: *Wspólnota o osobie. Wspomnienia o księdzu Joachimie Kondzieli*, red. G. Jabłczyńska, E. Balawajder, ks. J. Mariański, Lublin 1996, s. 159.

13 Po pierwszym proboszczu parafii w Stalowej Woli, ks. Józefie Skoczyńskim, drugim został ks. mgr Władysław Janowski, który kończył budowę kościoła MBKP (doprowadził do stanu surowego). Por. ks. J. Kozioł, *Pięćdziesiąt lat kościoła św. Floriana w Stalowej Woli*. w: KDS 86 (1993), nr 11-12, s. 459.

14 Relacja ks. bpa Edwarda Frankowskiego z 22 IV 2004 r.

15 B. Luft, *To o co walczyliśmy, jest w zasięgu ręki, Rozmowa z biskupem Edwardem Frankowskim – duszpasterzem ludzi pracy ze Stalowej Woli*, „Tygodnik Solidarność” 1989, Nr 16 (53), s. 1.

16 Prowadzone przez małżeństwo profesorów Marię Braun-Gałkowską i Jerzego Gałkowskiego. Projekt powstania katolickiego ośrodka naukowego w Stalowej Woli bierze swój początek od zorganizowania w latach 1977-1980 Studium o Rodzinie Katolickiej zainicjowanego przez ks. E. Frankowskiego. Studium przekształciło się potem w Ośrodek organizujący stałe, otwarte dla wszystkich wykłady uniwersyteckie profesorów różnych wydziałów KUL. Wykłady odbywały się w każdą niedzielę po południu przy kościele MBKP w Stalowej Woli. Por. *Początki Diecezjalnego Instytutu Wyższej Kultury Religijnej w Stalowej Woli*, oprac. M. Piórog, w: *Rocznik Instytutu Wyższej Kultury Religijnej*. Stalowa Wola 1985/86, s. 103-109. Ks. prof. J. Kondziela, dziekan WNS KUL w Lublinie służył pomocą w pozyskiwaniu wykładowców do powstającego ośrodka wiedzy humanistycznej oraz (w późniejszym czasie) dla nowo powstałej uczelni, udostępniając ks. proboszczowi swe rozległe kontakty w środowiskach naukowców w Polsce i za granicą. Por. E. Frankowski, *Współtwórca...*, s. 160.

17 *Kalendarium 1965-1985*, oprac. J. Draus, J. Musiał, w: J. Ataman, *Zarys dziejów diecezji przemyskiej obrządku łacińskiego*, Przemysł 1985, s. 125.

18 W. Dziak, art. cyt., s. 1-2.

19 J. Draus, *Katolicki Ośrodek Naukowy w Stalowej Woli (1980-1990)*, w: *Księga jubileuszowa 25 lat pasterskiego posługiwania Ks. Biskupa Ignacego Tokarczuka*, Brzozów-Stalowa Wola 1991, s. 222.

20 Pierwszy kontakt przedstawiciela Zarządu Regionu Ziemia Sandomierska NSZZ „S” M. Rudzińskiego z

inicjatywę w zakładach pracy poprzez Komisje Zakładowe NSZZ „S”²¹ i zbierano fundusze na budowę gmachu uniwersyteckiego. Dzięki życzliwości prof. Jerzego Kłoczowskiego, przewodniczącego Lubelskiej Wszechnicy Związkowej „Solidarności”, podjęto „akcję odczytową dla środowisk solidarnościowych, połączoną z popularyzacją dzieła utworzenia w środowisku przemysłowym i robotniczym miasta, humanistycznego ośrodka uniwersyteckiego”²².

W dniu 20 czerwca 1981 r. w Stalowej Woli zarejestrowano Komitet Organizacyjny Budowy Filii KUL²³. Założycielami Komitetu byli: ks. proboszcz parafii pw. Najświętszej Maryi Panny Królowej Polski – ks. mgr Edward Frankowski, o. proboszcz parafii klasztornej OO. Kapucynów – o. mgr Stanisław Padewski, wiceprzewodniczący Zarządu Regionu NSZZ „S” Ziemia Sandomierska – Jan Cisek, sekretarz Zarządu Regionu NSZZ „S” Ziemia Sandomierska – Eugeniusz Trzuskot, członek Zarządu Regionu NSZZ „S” Ziemia Sandomierska – inż. Michał Rudziński, prezes Wojewódzkiego Oddziału TP KUL – Maria Jackowska, prezes Tymczasowego Zarządu KIK w Stalowej Woli – mgr Wacław Górski²⁴.

Szczególnie zasłużył się Zarząd Regionu Ziemia Sandomierska z przewodniczącym Stanisławem Krupką (który w latach późniejszych został dyrektorem administracyjnym Filii KUL), m.in. podejmując uchwałę o przeznaczeniu kwoty 200 tys. zł na koszty związane z organizacją cyklów wykładów w roku akademickim 1981/1982²⁵, oraz hutnicza „Solidarność” m.in. oddelegowując Marię Piróg do prowadzenia powstałej Biblioteki Katolickiej Wiedzy Humanistycznej, która stała się zalążkiem przyszłej Biblioteki Uniwersyteckiej, a także podejmując wiele cennych inicjatyw na przestrzeni całej piętnastoletniej historii Filii KUL²⁶. Dzieło powstania uczelni wspierały także Komisje Zakładowe NSZZ „S” ze Stalowej Woli i okolic. W biuletynach związkowych podawano informacje o działalności Komitetu oraz naborze kandydatów i odbywających się wykładach²⁷. Jak wspomina prekursor dzieła „Senat Akademicki KUL już 14 września 1981 roku podjął uchwałę popierającą powstanie w Stalowej Woli placówki naukowej – punktu konsultacyjnego dla studentów eksternistycznych w zakresie socjologii i pedagogiki. Natychmiast zgłosiło się około 50 osób gotowych podjąć

rektorem KUL o. A. Krąpcem oraz opiekunem Wszechnicy Związkowej w Lublinie prof. J. Kłoczowskim nastąpił 16.06.1981 r. Por. W. Dziak, art. cyt., s. 1.

21 Pierwsza informacja o możliwości utworzenia w Stalowej Woli filii lub (na początek) punktu konsultacyjnego Wydziału Nauk Społecznych KUL w Stalowej Woli została zamieszczona w „Biuletynie Informacyjnym Zarządu Regionu Ziemia Sandomierska NSZZ „S”” 1981, nr 16, s. 8.

22 W. Dziak, art. cyt., s. 1; J. Draus, *Katolicki Ośrodek Naukowy...*, s. 222.

23 W. Dziak, art. cyt., s. 1.

24 Tamże.

25 Zarząd Regionu przyjął 18 VIII 1981 r. uchwałę nr 12/01 w sprawie pomocy finansowej i organizacyjnej dla powstającej w Stalowej Woli Filii KUL. Por. BI ZR Ziemia Sandomierska NSZZ „S” 1981, nr 28, s. 3.

26 Np. dodatek do numeru 31 BI ZR Ziemia Sandomierska NSZZ „S” z 24.09. 1981 o Wrześniu 1939 roku, opracowany przez M. Rudzińskiego, był sprzedawany w cenie 5 złotych, a cały dochód z nakładu przeznaczono na rozwój Biblioteki Katolickiej Wiedzy Humanistycznej w Stalowej Woli.

27 Informacje o powstawaniu uczelni zostały zamieszczone m.in. w: BI ZR Ziemia Sandomierska NSZZ „S” 1981, nr 29, s. 4 – komunikat Komitetu Organizacyjnego ds. Filii KUL w Stalowej Woli; Biuletyn Związkowy NSZZ „S” Huty Stalowa Wola 1981, nr 32, s. 5-6 – informacja o studiach humanistycznych w Stalowej Woli. BZ NSZZ „S” HSW 1981, nr 34, s. 1-2 – informacja o spotkaniu przedstawicieli zakładów pracy z terenu Stalowej Woli w sprawie KUL w dniu 22 IX 1981 r. BZ NSZZ „S” HSW 1981, nr 37, s. 4 – informacja o wykładach inauguracyjnych KUL w Stalowej Woli.

studia²⁸.

Pierwsze wykłady w ramach kursu przygotowawczego odbyły się 1 i 2 października 1981 r. Frekwencja pierwszego dnia – 200 osób była zaskoczeniem nawet dla organizatorów²⁹. Świadczyła o ogromnym popycie na powstającą uczelnię i ugruntowała zamiary twórców. 4 października 1981 r. odbyła się uroczystość inauguracji kursu przygotowawczego do egzaminów wstępnych na studia, w której wziął udział prorektor KUL ks. prof. dr hab. Damian Wojtyska³⁰. W Mszy św. odprawionej przez proboszcza E. Frankowskiego w kościele NMP Królowej Polski uczestniczyło ponad 3000 osób, a 8 października 1981 r. w domu parafialnym odbył się wykład kursu przygotowawczego przyszłych studentów KUL. Plan zorganizowania Filii KUL w Stalowej Woli podzielono na trzy etapy oraz przygotowano projekt budynku uczelnianego, którego autorem był warszawski architekt mgr inż. Wojciech Kowalczyk³¹.

W stanie wojennym władze komunistyczne 22 kwietnia 1982 r. rozwiązały Komitet, odbierając kwotę kilkuset tysięcy złotych zgromadzoną na jego koncie. Plac przeznaczony na budowę uczelni niezwłocznie oddały pod budowę osiedla mieszkalnego³². Pozostałą część placu przylegającego do terenu plebani mieszkańcy Stalowej Woli wraz z „nielegalnym” proboszczem³³ ks. E. Frankowskim odgradzili szopami, postawili krzyż, plac poświęcili i przystąpili do nielegalnej budowy. Władze wystąpiły do sądu. Po długich procesach ostatecznie proboszcz przegrał. Budowa nadal była prowadzona, lecz władze, po ogłoszeniu wyroku, nie ingerowały w jej przebieg³⁴. Budynki (plebania, dom katechetyczny, dom Sióstr Służebniczek Dębickich oraz jeden z obiektów Filii KUL) zostały wzniesione przy ofiarnym zaangażowaniu w prace budowlane mieszkańców miasta. Oficjalnie głoszono, że w budynku docelowo przeznaczonym na uczelnię będzie mieściła się ochronka dla dzieci. Tę informację upowszechniano aby nie prowokować władz komunistycznych do większych szykan³⁵. Bardzo możliwe też było, że władze komunistyczne skutecznie załamią inicjatywę. Przy budowie obiektu uczelnianego i koordynacji spraw związanych z rozwojem nowo powstałej uczelni ks. proboszcza (później biskupa – wikariusza generalnego diecezji przemyskiej) wspierał do 1992 r. energiczny i bardzo zaangażowany w dzieło ks. Andrzej Surowiec pochodzący ze Stalowej Woli, który był także pierwszym kierownikiem dziekanatu i duszpasterzem młodzieży akademickiej³⁶.

Otwarty uniwersytet

W okresie stanu wojennego w mieście prowadzone było otwarte kształcenie. Przy parafii MBKP odbywały m.in. się cykliczne wykłady podejmujące szeroko pojętą społeczną naukę Kościoła. Do ważniejszych inicjatyw należały: wspomniane Studium Katolickiej Nauki

28 E. Frankowski, *Współtwórca...*, s. 161.

29 W. Dziak, art. cyt., s. 1.

30 *Kalendarium*, w: *Informator Filii WNS KUL 1996/1997*, Stalowa Wola 1996, s. 2.

31 BI ZR Ziemia Sandomierska NSZZ „S” 1981 nr 32, s. 10.

32 *Kalendarium*, w: *Informator...*, s. 2.

33 Por. *Nielegalny proboszcz*, „SMiS, Stalowowski Miesięcznik Solidarności – Gazeta Ruchu” 1989, nr 13 wyd. specjalne; B. Luft, art. cyt., s. 7; por. też: „...osoba ks. Frankowskiego szczególnie nie podobała się komunistycznej władzy. Proboszcz ów, mianowany przez biskupa Tokarczuka, zupełnie nie dbał o „legalizację” ze strony władzy świeckiej, odmawiając jakiegokolwiek deklaracji, że władzę tę uznaje. Dlatego też przez całe 25 lat był „nielegalnym” proboszczem”. Za: *„Nielegalny” proboszcz*, „Sztafeta” 1992 nr 26, s. 3.

34 B. Luft, art. cyt., s. 7.

35 Na Ochronkę dla dzieci parafia MBKP przejęła i wyremontowała budynek przy ul. Wałowej, w którym dawniej mieściła się Ochronka (przedszkole) dla dzieci prowadzona przez Siostry Służebniczki Dębickie.

36 29 III 1992 r. 38-letni ks. A. Surowiec objął probostwo w parafii Chrystusa Króla w Jarosławiu (gdzie po święceniach był wikariuszem). Tam po śmierci ks. A. Ślusarczyka kontynuował budowę kościoła. Por. Ks. J. Bar, ks. A. Szal, *Nowe kościoły diecezji przemyskiej*, Przemysł 1993, s. 134; Skrócony Katalog Diecezji Sandomierskiej 1992, Sandomierz 1992, s. 38 oraz Rocznik Diecezji Przemyskiej na rok 1984 (brak miejsca i roku wydania), s. 176; Z. Surowaniec, *Bieg ukończyłem, wiary dochowałem*, „Sztafeta” z 2 IV 1992, s. 5.

Społecznej, Katolickie Dni Społeczne³⁷, Katolickie Dni Rodziny³⁸, Dni Kultury Chrześcijańskiej, Katolickie Dni Młodzieży, wiele okazjonalnych sympozjów, wystaw, koncertów, recitali poezji, prezentacji książek, Przegląd Młodzieżowych Zespołów Oazowych³⁹, Stalowowska Pielgrzymka Piesza na Jasną Górę⁴⁰. Zaangażowanie duchownych i mieszkańców miasta w działalność katolicko-społeczną stanowiły wraz z działalnością Instytutu Wyższej Kultury Religijnej i Duszpasterstwa Ludzi Pracy⁴¹ podwaliny ku założeniu Filii KUL.

Przy parafii Matki Bożej Królowej Polski w okresie stanu wojennego działał Diecezjalny Instytut Wyższej Kultury Religijnej, który zainaugurował pracę 4 listopada 1984 r. Na pierwszy rok zgłosiło się 157 słuchaczy. Program kształcenia ujęto w następujących blokach tematycznych: wstęp do filozofii, wstęp do teologii moralnej, wstęp do Pisma świętego, Historia Kościoła, Patrologia, Teologia fundamentalna, Filozofia Boga, Literatura polska, Historia Polski. W drugim roku na wykłady zgłosiło się 30 osób. W trzecim roku kształcenia IWKR w inauguracyjnych wykładach uczestniczyło 70 osób, w tym: 49 z I roku, 7 z II roku i 14 z III roku. Studenci Instytutu organizowali wieczornice, spektakle, programy recytatorskie⁴², uczestniczyli w dniach skupienia organizowanych przez parafię⁴³.

Studenci i ich rodziny oraz mieszkańcy miasta korzystali z rozwijającej się działalności biblioteki. Niewielki zbiór książek po ks. prałacie Józefie Skoczyńskim przeznaczono na użytek parafian i stanowił początek księgozbioru biblioteki Instytutu. Proboszcz ks. E. Frankowski systematycznie przekazywał własne zbiory oraz kupował potrzebne publikacje. Także księża współpracownicy oraz inni darczyńcy powiększali stan zbiorów⁴⁴. Księgozbiór biblioteki IWKR stanowił pierwszy nabytek założonej w 1991 r. Biblioteki Uniwersyteckiej w Stalowej Woli, która na początku działalności była wspierana darami okolicznych bibliotek, profesorów KUL, kapłanów, mieszkańców miasta.

Prawne i organizacyjne podstawy powstania uczelni w latach 1988-1990

Postawa proboszcza par. Matki Bożej Królowej Polski w Stalowej Woli wobec pracowników Huty Stalowa Wola wiernych ideałom solidarności oraz wsparcie i azyl, na jakie zawsze mogli liczyć w tym kościele, także podczas kolejnych strajków w Hucie, zaowocowały dalszą współpracą. Szczególnym tego przykładem jest strajk w sierpniu 1988 roku. Kiedy to ks. Frankowski na prośbę o pomoc organizatorów strajku, w dniu 26 VIII 1988 r., odprawił Mszę św. przed bramą Huty, po czym strajk przybierał na sile i ostatecznie został wygrany. Po tym zwycięstwie i w wyniku częściowej odwilży politycznej sprawa utworzenia Filii ponownie stała się realna. W końcu 1988 r. na zaproszenie „Solidarności” ks. E. Frankowski przybył do Huty Stalowa Wola. Podczas spotkania z Komisją Zakładową „S”

37 Pierwsze Katolickie Dni Społeczne odbyły się w dniach 18-20 XI 1983 r. Z odczytami przybyli: ks. bp I. Tokarczuk, prof. M. M. Drozdowski, red. S. Bratkowski. Za: „W świetle prawdy. Pismo konkatedralne w Stalowej Woli” 1995, nr 13, s. 16.

38 Pierwsze Katolickie Dni Rodziny odbyły się w dniach 29 IV-6 V 1984 r. Wykłady wygłosili m.in. ks. bp I. Tokarczuk, prof. dr hab. J. Strojnowski, doc. dr hab. W. Fijałkowski, red. J. Hennełowa, doc. dr hab. T. Kukołowicz, doc. dr hab. J. Gałkowski, ks. prof. dr hab. T. Styczeń. Por. E. Kuberna, *Kalendarium Duszpasterskiego Ośrodka Kultury Chrześcijańskiej Parafii Matki Bożej Królowej Polski w Stalowej Woli. 1983-1991*, w: *Solidarność z Kościołem*, red. E. Kuberna, Sandomierz 2003, s. 68.

39 Zwany Sacrosongiem po raz drugi zorganizowany został przy par. MBKP w dniach 1-3 X 1982 r., przybyło 25 zespołów z całej Polski. Corocznie mieszkańcy miasta uczestniczyli w imprezie na estradzie, na widowni, a także zapewniając przybyłej młodzieży utrzymanie na czas występów (relacja ks. bpa E. Frankowskiego z 22 IV 2004 r.)

40 Pierwszy raz wyruszyła 5 VIII 1984 r., jak co roku z parafii MBKP – informacja jednego z inicjatorów.

41 Por. „*Nielegalny*” proboszcz..., s. 3.

42 Pod kierownictwem R. Wicińskiego – nauczyciela Szkoły Podst. Nr 1 w Stalowej Woli.

43 M. P i r ó g, *IWKR w trzecim roku zajęć*, „Rocznik Instytutu Wyższej Kultury Religijnej” 1986/87, T. II, s. 97.

44 Tamże, s. 111 oraz relacja ks. bpa E. Frankowskiego 1 II 2006 r.

podniósł sprawę kontynuowania starań o uniwersytet w mieście. Inicjatywę przyjęły: „Solidarność”, Rada Pracownicza, Dyrekcja Huty oraz Zarząd Miasta Stalowa Wola⁴⁵.

Dnia 9 stycznia 1989 r. ks. E. Frankowski, przy wsparciu „Solidarności” oraz władz miasta i Huty, ponownie przystąpił do organizacji katolickiej uczelni⁴⁶. Już 21 stycznia 1989 r. Senat Akademicki KUL podjął decyzję o utworzeniu Punktu Konsultacyjnego KUL w Stalowej Woli dla studentów socjologii i pedagogiki. Delegatem Rektora KUL d/s Punktu Konsultacyjnego kształcącego w systemie studiów eksternistycznych został doc. dr hab. Piotr Kryczka – od początku związany z ośrodkiem uniwersyteckim⁴⁷.

24 września 1989 r. w kościele Matki Bożej Królowej Polski zainaugurowano zajęcia w punkcie konsultacyjnym Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. Mszę świętą odprawił i homilię wygłosił rektor KUL ks. prof. dr hab. Stanisław Wielgus⁴⁸. W sali parafialnej podczas spotkania z naukowcami z KUL, studenci otrzymali indeksy. Zajęcia zaczęły się 25 września. W punkcie konsultacyjnym KUL w Stalowej Woli rozpoczęło studia 44 studentów, wśród których przeważały dziewczęta. W październiku 1989 r. odbyła się inauguracja roku akademickiego w Stalowej Woli⁴⁹. Wspólnota uniwersytecka była ze sobą zżyta, panowała rodzinna atmosfera. Poziom kształcenia od początku był wysoki, a studenci bardzo pilni, mimo problemów związanych z trudem tworzenia ośrodka uniwersyteckiego (jak np. częste wyjazdy do Lublina, konieczność przygotowania się do egzaminów bez wykładów)⁵⁰. Wielu z nich jest nadal związanych z ośrodkiem. Pięcioro absolwentów spośród 2 pierwszych roczników studentów Filii było zatrudnionych w administracji uczelni.

Senat Akademicki 24 października 1990 r. zatwierdził regulamin Filii WNS KUL i wybrał doc. dr hab. Piotra Kryczkę na jej pierwszego prodziekana⁵¹.

Pierwsze spotkanie w sprawie powołania w Stalowej Woli Zamiejscowego Wydziału Nauk Społecznych Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego odbyło się 22 lutego 1990 r. w domu katechetycznym przy parafii Matki Bożej Królowej Polski. Przyjęto oświadczenie o utworzeniu Społecznego Komitetu Organizacyjnego Zamiejscowego Wydziału Nauk Społecznych KUL w Stalowej Woli: „Wychodząc naprzeciw potrzebom oraz aspiracjom społeczeństwa Stalowej Woli i Regionu Tarnobrzieskiego z inicjatywy ks. bp. Edwarda Frankowskiego doszło do spotkania przedstawicieli KUL, dyrektorów naczelných zakładów pracy, przewodniczących rad pracowniczych, przewodniczących NSZZ „Solidarność”, Komitetu Obywatelskiego woj. tarnobrzieskiego, władz miasta i innych zaproszonych osób w celu powołania Komitetu Organizacyjnego Wydziału Zamiejscowego Nauk Społecznych KUL w Stalowej Woli”. Uczestnicy spotkania stwierdzili również: „ukształtowana aglomeracja przemysłowa wymaga wzbogacenia o wartości humanistyczne, społeczne i etyczne które by w większym stopniu służyły człowiekowi oraz przyczyniały się do harmonijnego i wszechstronnego rozwoju okręgu tarnobrziesko-stalowowolskiego”⁵². Społeczny Komitet Organizacyjny wystąpił do Senatu Akademickiego KUL z prośbą o utworzenie Zamiejscowego Wydziału Nauk Społecznych KUL w Stalowej Woli.

Podczas spotkania powołano Zarząd Komitetu w składzie: ks. biskup Edward Frankowski – przewodniczący, mgr inż. Ryszard Kapusta, mgr inż. Andrzej Stępień, doc. dr hab. Piotr Kryczka – wiceprzewodniczący, mgr Adam Czerwiński – skarbnik, Irena Zasowska – sekretarz, ks. dziekan Jan Kozioł, doc. dr inż. Rajmund Nowak, mgr inż. Władysław Karp,

45 E. Frankowski, *Współtwórca...*, s. 162.

46 *Kalendarium*, w: *Informator...* s. 2

47 Tamże.

48 Wygłosił wykład inauguracyjny na temat „Demokracja pracownicza w nauczaniu Jana Pawła II”.

49 „Wiadomości Regionalne” 1989, nr 6, s. 1.

50 Relacje pierwszych studentów.

51 Prof. doc. dr hab. P. Kryczka pełnił tę funkcję przez 3 kadencje, po nim Senat Akademicki KUL wybrał na tę funkcję ks. prof. dr hab. Zenona Uchnasta.

52 Oświadczenie z dnia 22 II 1990 r. , w archiwum Zarządu Regionu Ziemia Sandomierska NSZZ „S”.

inż. Teodor Zakrzewski, przedstawiciele Zarządu Regionu Ziemia Sandomierska NSZZ „S” i Wojewódzkiego Komitetu Obywatelskiego – członkowie. Pierwsze spotkanie Zarządu Komitetu odbyło się 4 marca 1990 r. na plebani parafii, poszerzono wówczas skład Zarządu⁵³.

Rejestracji Społecznego Komitetu Budowy Filii KUL w Stalowej Woli dokonano 6 marca 1990 r., a już 14 marca rozpoczęto intensywne prace budowlane w budynku Filii KUL. Koszty budowy Filii KUL od marca do października 1990 r. szacowano na 8,3 mld zł. Dominujący udział miała Huta Stalowa Wola, realizując uchwałę Rady Pracowniczej, przeznaczającą 3 promile zysku przed opodatkowaniem – na ten właśnie cel. Kwota ta, przekraczająca 3 mld zł stanowiła 40% kosztów budowy Filii. Dotacje firm zagranicznych na czele z Manesman – Demag (współpracujących z HSW) wyniosły 30% kosztów – ponad 2 mld zł. Dwadzieścia przedsiębiorstw i zakładów, na czele z Elektrownią Stalowa Wola, przekazało od kilkuset tysięcy do kilkuset milionów złotych, a ponad 120 ofiarodawców indywidualnych od kilku tysięcy do miliona złotych⁵⁴. Dzięki ofiarodawcom i szybkim pracom budowlanym w ciągu 8 miesięcy wzniesiono i przygotowano budynki dla Filii KUL.

Podczas spotkania Komitetu 24 marca 1990 r. przedstawiono wyniki rozmów ks. bp. E. Frankowskiego, dyrektora Huty R. Kapusty i wojewody tarnobrzeskiego Władysława Liwaka z rektorem i senatem KUL w Lublinie. Senat jednogłośnie zaakceptował projekt utworzenia Filii KUL w Stalowej Woli, jak również statut Społecznego Komitetu Budowy Filii KUL.

Komitet Organizacyjny określił plany rozwoju Filii KUL; podjął działania, aby rozpoczynające się od października 1990 r. studia na kierunku ekonomicznym miały charakter menedżerski w zakresie ekonomii rynkowej. W pierwszych dwóch latach program miał być bardziej teoretyczny, potem praktyczny, obejmując ekonomikę przedsiębiorstw i zarządzanie. Program zawierał znaczne pensum nauki języków obcych (angielski, niemiecki). W dalszych planach było usamodzielnienie się katedr tych języków, jako samodzielnych kierunków. Komitet zaapelował do zakładów pracy, mających kontakty z Zachodem o kompletowanie literatury i czasopism z zakresu studiów⁵⁵.

W dniu 21 marca 1990 r. Senat Akademicki KUL, po zapoznaniu się z inicjatywą Społecznego Komitetu Organizacyjnego Zamiejscowego Wydziału Nauk Społecznych w Stalowej Woli, postanowił utworzyć Filię Wydziału Nauk Społecznych KUL w Stalowej Woli. Dla realizacji tej uchwały powołano Senacką Komisję: ks. bp E. Frankowski, ks. prof. J. Kondziela, prof. T. Kukołowicz, prof. P. Kryczka, dr A. Lulek, mgr inż. R. Kapusta oraz mgr W. Liwak⁵⁶.

Pomoc Belgów

Wielki wkład w powstanie i rozwój Filii KUL w Stalowej Woli wnieśli Belgowie z chrześcijańskich związków zawodowych z regionu Liege oraz innych środowisk, świadcząc pomoc materialną, organizacyjną, techniczną oraz służąc doświadczeniem naukowym. Trwająca od 1984 r. współpraca pomiędzy „Solidarnością” ze Stalowej Woli i parafią Matki Bożej Królowej Polski a Kongresem Chrześcijańskich Związków Zawodowych Zachodniej

53 Skład poszerzonego Zarządu: ks. bp E. Frankowski – przewodniczący, dyrektor HSW R. Kapusta – wiceprzewodniczący, A. Stępień – dyrektor KiZPS „Siarkopol” Tarnobrzeg, P. Kryczka z KUL, ks. J. Koziół z parafii św. Floriana, doc. dr inż. R. Nowak z HSW, W. Karp z HSW, A. Czerwiński z HSW, mgr Eugeniusz Kielek – przewodniczący Zarządu Regionu NSZZ „S”, Wiesław Wojtas z Komitetu Obywatelskiego „Solidarność”, Irena Zasowska – sekretarz Komitetu. Statut Społecznego Komitetu Budowy KUL w Stalowej Woli s.1., w archiwum ZR Ziemia Sandomierska NSZZ „S”.

54 *Sprawozdanie Społecznego Komitetu Budowy Filii KUL w Stalowej Woli – Inauguracja roku akademickiego 1990/91*, s. 5-6.

55 WR 1990, nr 31 s. 4.

56 E. Frankowski, *Współtwórca...*, s.163.

Flandrii w Belgii zaowocowała pomocą wielu środowisk Belgów dla powstającej Filii KUL w Stalowej Woli⁵⁷.

Źródłem pomocy udzielanej Polakom przez Belgów z Zachodniej Flandrii należy upatrywać jeszcze w czasach II wojny światowej, kiedy to Roeselare i zachodnia Flandria zostały wyzwolone z niemieckiej okupacji przez polskich żołnierzy generała Stanisława Maczka. Starsi Belgowie chowali w sercu głęboką wdzięczność dla Polaków. Kiedy Polacy próbowali wyzwolić się z sowieckiego totalitaryzmu wykorzystali możliwość odwzajemnienia otrzymanego dobra i wspierali, przywożąc odzież i żywność, której w okresie stanu wojennego nie było pod dostatkiem (makaron, margarynę, olej, ser żółty, czekoladę, kawę), papier i sprzęt drukarski dla działalności „Solidarności”⁵⁸. W Stalowej Woli pomoc ta miała także charakter pomocy w powołaniu i budowie katolickiej uczelni. Pomoc organizowano pod hasłem: „Zachodnia Flandria pomaga Polsce” i „Zachodnia Flandria dziękuje Polsce za wyzwolenie”. Pierwszym Belgiem, który przyjechał do Stalowej Woli był ksiądz Flor Clerhout. Sercem i ogniskiem całej współpracy belgijsko-polskiej w Stalowej Woli był Hendrik Vanaudenaerde wraz z żoną Astrid Vanaudenaerde-Berquin z Roeselare. Był emerytowanym działaczem chrześcijańskich związków zawodowych ACV. Skupił wokół siebie wszystkich, którzy chcieli pomóc Polsce. Zapytany przez studentów o początki współpracy wyznał, że ks. bp I. Tokarczuk wskazał mu Stalową Wolę i parafię MBKP do współpracy⁵⁹.

W dniu 22 lutego 1990 r. zorganizowano na Filii KUL polsko-belgijskie sympozjum „Organizacja i system zarządzania firmą skutecznie konkurującą na rynku”. Owocem współpracy z Belgami była wizyta ks. biskupa E. Frankowskiego w Belgii we wrześniu 1990 r., na zaproszenie burmistrza miasta Roeselare, podczas której nawiązany został kontakt z Econimische Hogeschool Saint-Aloysius w Brukseli – Wyższą Szkołą Ekonomiczną (EHSAL), z którą Filia KUL podpisała 20 grudnia 1990 r. umowę o wzajemnej współpracy. Zakłada ona wspólny program kształcenia w zakresie biznesu i nowoczesnych technik zarządzania, pomoc w opracowywaniu programów komputerowych, wymianę stypendialną studentów oraz organizację wspólnych seminariów⁶⁰.

W latach 1991-1994 Filia KUL nawiązała bezpośrednią współpracę z ekonomiczną uczelnią EHSAL z Brukseli, ściśle związaną z Katolickim Uniwersytetem w Leuven. Filia WNS KUL podtrzymała te kontakty, a studenci stalowowolskiej uczelni mogli odbywać w Belgii podyplomowe studia International Master of Business Administration⁶¹.

Działalność uczelni w latach 1991-2000

Rok akademicki 1990/1991 w Filii KUL w Stalowej Woli rozpoczęło 143 studentów: I

57 M.in. w dniach 6-7 VII 1989 r. w Stalowej Woli przebywali belgijscy związkowcy Daniel Dekocker i Cornelius Urbain. Przywieźli transport leków dla parafialnej apteki oraz poinformowali o planowanej zbiórce pieniężnej dla powstającej Filii KUL w Stalowej Woli. „Gazeta Solidarności” 1989, nr 25, s. 4. W Stalowej Woli od 3 do 22 VII 1989 r. przebywała 28 osobowa grupa uczniów szkoły budowlanej z belgijskiego miasta Aalst (północna Flandria). Ich przyjazd do Stalowej Woli związany był z budową obiektów przy kościele MBKP. Opiekunem grupy był ksiądz Valere Hyde, a pomagali mu nauczyciele Andre de Proft i Roger Buyens. Grupa Belgów przyjechała na własny koszt, a także przywozła ze sobą prowiant. Por. „Gazeta Solidarności” 1989, nr 25, s. 6.

58 Relacja tłumaczki podczas przyjazdów Belgów, zasłużonej dla powstania uczelni.

59 Relacja tłumaczki.

60 „Już w pierwszym roku studenci pojechali do Belgii na zaproszenie ACV i władz katolickiej uczelni EHSAL w Brukseli na 2 tygodniową praktykę połączoną z wizytą w zakładach pracy i w parlamencie Europy. Fundatorem były związki ACV i uczelnia” – relacja tłumaczki.

61 A. Trześniewska, „Solidarność” w nurcie społecznej troski Kościoła, Rozmowa ze Stanisławem Krupką, liderem i pierwszym przewodniczącym NSZZ Solidarność Huty Stalowa Wola oraz Zarządu Regionu Ziemia Sandomierska, dyrektorem Filii Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego w Stalowej Woli, „Nasz Dziennik” 2003, nr 297, s. 10.

rok ekonomii – 39 studentów, I rok pedagogiki – 41 studentów, I rok socjologii – 21 studentów, na II roku pedagogiki było 27 studentów, na II roku socjologii – 15 studentów.

W 1991 r. założona została Fundacja Uniwersytecka⁶² w Stalowej Woli od początku kierowana przez prezesa mgr Jerzego Kozielowicza. Celem Fundacji było: „materialne wspieranie działalności i rozwoju Wydziału Nauk Społecznych Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego w Stalowej Woli, a w szczególności jej przedsięwzięć w zakresie badań naukowych, kształcenia i wychowania młodzieży, prowadzenie działalności wychowawczej i popularno-naukowej, upowszechnianie wiedzy i kultury chrześcijańskiej.”⁶³

Podpisanie aktu notarialnego, ustanawiającego Fundację Uniwersytecką odbyło się 20 sierpnia 1991 r. w siedzibie Filii WNS KUL w Stalowej Woli. Zarejestrowana została w Sądzie Rejonowym dla miasta Stołecznego Warszawy 23 stycznia 1992 r. Zgromadzenie Założycieli uchwaliło statut Fundacji Uniwersyteckiej oraz powołało Radę i Zarząd Fundacji. W skład Zarządu Fundacji wybrano: J. Kozielowicza jako prezesa, W. Karpa jako zastępcę oraz członków: Henryka Brzozowskiego, Wiesława Jakóbika, Edwarda Dymka, Jana Kożę, Krzysztofa Kozika i S. Krupkę⁶⁴. Przewodniczącym Rady Fundacji wybrano ks. biskupa E. Frankowskiego, a zastępcą przewodniczącego ks. prof. J. Kondzielę z KUL.

W dniu 4 stycznia 1991 r. dokonano rozliczenia zadania inwestycyjnego pod nazwą „Budowa Filii Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego”⁶⁵. Fundacja przejęła wszystkie aktywa i pasywa Społecznego Komitetu Budowy Filii KUL. Na początku działalności Fundacji Uniwersyteckiej jej majątek stanowiły darowizny przeznaczone przez: Księdza Biskupa Edwarda Frankowskiego, Wojewodę Tarnobrzeskiego, Zarząd Miasta Stalowa Wola, Hutę Stalowa Wola, Elektrownię Stalowa Wola, Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej i Przedsiębiorstwo Produkcji Betonów „Prefabet” w Stalowej Woli, Zakłady Metalowe „Dezamet” Nowa Dęba, Przedsiębiorstwo Konstrukcji Stalowych i Urządzeń Przemysłowych „Mostostal” Stalowa Wola, Region Ziemia Sandomierska NSZZ „Solidarność”, Zbigniewa Sęka i Ryszarda Kapustę ze Stalowej Woli, Sławomira Soszyńskiego z Wesołej koło Warszawy, Halinę Koczwara z Jastkowic koło Stalowej Woli⁶⁶.

Od początku istnienia Filia utrzymywała się ze środków własnych. Działalność opierała na funduszach pochodzących z darowizn samorządów lokalnych (m.in. Rady Miasta Stalowa Wola), zakładów pracy i osób prywatnych, na pomocy Belgów, odpłatności studiów zaocznych i wieczorowych (od października 1992 r. na utrzymanie Filii łożyli także studenci studiów zaocznych)⁶⁷ oraz środkach wypracowanych przez Fundację Uniwersytecką⁶⁸.

W 1991 r. Huta Stalowa Wola przekazała Filii KUL obiekty przy ul. Ofiar Katynia (dwupiętrowy hotel pracowniczy, stołówka nr 5 wraz z Hotklubem). Obiekty te zostały rozbudowane. Nadbudowa kondygnacji nad stołówką i Hotklubem przyniosła 1500 m² powierzchni użytkowej. Fundacja Uniwersytecka odkupiła od HSW drugi hotel pracowniczy w 1994 r. przeznaczając go tak jak poprzedni na akademik.

62 Inicjatorem powołania FU był ks. bp E. Frankowski.

63 Z Oświadczenia o ustanowieniu Fundacji, wypis z aktu notarialnego z 20 VIII 1991 r., dokument w posiadaniu Prezesa Zarządu FU.

64 Ta rejestracja obowiązywała do 17 VII 2002 r. W tym dniu FU została zarejestrowana w Sądzie Rejonowym w Rzeszowie XII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego, relacja Prezesa FU.

65 Społeczny Komitet Budowy Filii KUL przekazał: budynek dydaktyczny, budynek Sióstr Służebniczek, budynek gospodarczy, blaszany magazyn, drogi dojazdowe i parkingi, z oświetleniem, kanalizacją drogową i sanitarną, siecią ciepłą, gazową i wodociągową i wyposażył ten obiekt w niezbędny sprzęt. Ze względu na siedzibę założyciela Filii, Ks. Biskupa E. Frankowskiego, w parafii Matki Bożej Królowej Polski obiekty te zostały przekazane na stan tej parafii, relacja Prezesa FU.

66 Akt notarialny z 20 VIII 1991 r., w archiwum Zarządu Regionu NSZZ „S” Ziemia Sandomierska.

67 Senat Akademicki KUL podjął decyzję o odpłatności studiów zaocznych, co znacznie ułatwiło przyjęcie większej liczby studentów. Por. *Sprawozdanie z działalności Filii WNS KUL w Stalowej Woli za rok akademicki 1992/1993*, s. 1.

68 *Sprawozdanie z działalności Filii WNS KUL w Stalowej Woli za rok akademicki 1998/1999*, s. 1.

Dzięki przychylności samorządu miasta w 1999 r. FU pozyskała za 1% wartości działkę wykrojoną z miejskiego ogrodu jordanowskiego, przylegającą do miasteczka akademickiego przy ul. Ofiar Katynia, na której wybudowano nowoczesny obiekt, mieszczący: aulę na 500 miejsc, 16 sal dydaktycznych, kaplicę mieszczącą 500 osób. Budynek nowej auli dla Filii KUL w Stalowej Woli zaprojektował rzeszowski architekt Henryk Sobolewski.

Wartość inwestycji tego nowoczesnego obiektu dydaktycznego wyniosła ok. 5 mln zł. Prace budowlane rozpoczęto 20 maja 1999 r., a już od nowego roku akademickiego w październiku tego roku aula i sale służyły studentom i wykładowcom filii KUL⁶⁹. W Kaplicy Uniwersyteckiej w nowej auli umieszczono ołtarz papieski. „Zrządzeniem Ducha Świętego ołtarz, przy którym Ojciec Święty Jan Paweł II 13 czerwca 1999 r. odprawił Mszę świętą na Placu Piłsudskiego w Warszawie i wyniósł na ołtarze 108 Męczenników znalazł się w Kaplicy Uniwersyteckiej”⁷⁰. Kaplica dzięki oddanej służbie duszpasterza szybko zyskała na wyglądzie⁷¹.

W obiektach przy ul. Ofiar Katynia uczelnia dysponuje: aulą, dwiema dużymi salami wykładowymi (po ok. 400 miejsc), 23 salami mieszczącymi po 30-50 osób każda oraz pomieszczeniami dziekanatu i administracyjnymi. W dwóch akademikach zorganizowano 560 miejsc noclegowych dla studentów i 16 pokoi gościnnych dla dojeżdżających wykładowców oraz 4 mieszkania dla samodzielnych pracowników naukowych. Kompleks obiektów stanowi okazałe miasteczko akademickie, a także godną wizytówkę miasta, gdyż usytuowane są one w pobliżu głównej stacji kolejowej⁷².

W dziedzinie organizowania dydaktyki Filia opierała się w przeważającej części na pracownikach KUL z Lublina. Dobór kadry dydaktycznej pochodzącej nie tylko z macierzystej uczelni, ale również Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu, Uniwersytetu Warszawskiego, Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie, UMCS w Lublinie, Uniwersytetu Łódzkiego, WSP w Rzeszowie i WSP w Kielcach i in. sprawił, że uczelnia, a zwłaszcza kierunek ekonomii i lektoraty językowe, zasłynęły wysokim poziomem kształcenia⁷³.

Dyplomy Filii honorowane było w całej Europie. Uczelnia przygotowywała studentów do międzynarodowych egzaminów z języków: angielskiego, niemieckiego oraz rosyjskiego. Studenci korzystali z pełni praw, jakie przysługują studentom państwowych szkół wyższych (m.in. stypendia socjalne i naukowe). Filia KUL w Stalowej Woli wyróżniała się najniższym czesnym wśród krajowych uczelni oraz mniejszym kosztem studiowania niż w jakimkolwiek mieście w Polsce, dzięki tanim miejscom w akademiku i posiłkom na stołówce, łatwemu dostępowi do podręczników i publikacji w bibliotece oraz pomocy dydaktycznych i internetu.

Powstanie Filii KUL w Stalowej Woli dało początek tworzenia się miejscowego środowiska naukowego. Miasto dawało bazę materialną zawiązującej się uczelni. Kadra naukowa prawie w całości dojeżdżała z różnych ośrodków akademickich, nie tylko z Lublina. Załączek stalowowolskiego środowiska naukowego stanowili miejscowi lektorzy języków obcych. W pierwszych latach istnienia Filii lektoraty językowe prowadzili: z języka angielskiego: Danuta Nowak; Joanna Niemiec; Bożena Piwowar; z języka niemieckiego:

69 J. R e s z c z y ń s k i, *W iście COP-owskim tempie*, „Tygodnik Nadwiślański” 1999, nr 26, s. 9.

70 We wrześniu 1999 r. do prezesa przybyli wykonawcy ołtarza (z firmy Alberia) pochodzący ze Stalowej Woli z propozycją zakupu ołtarza. Po negocjacjach propozycja została przyjęta i ołtarz przewieziono do Stalowej Woli. Ponieważ ważył 2,5 tony z trudem, ręcznie został wstawiony do prezbiterium. Ustawienie ołtarza wymagało zmian w dokumentacji prezbiterium, które społecznie naniósł syn prezesa FU architekt Krzysztof Kozieliwicz, relacja Prezesa FU.

71 Ks. doc. dr hab. Wilhelm Gaj-Piotrowski – etnograf i regionalista wywodzący się z Rozwadowa-Charzewic na początku 2003 r. ofiarował relikwie świętej Jadwigi do kaplicy Uniwersyteckiej pw. Św. Królowej Jadwigi na ręce ks. duszpasterza akademickiego ks. dr Bogdana Króla, informacja od ks. doc. dr hab. W. Gaja-Piotrowskiego, kwiecień 2003 r.

72 J. K o p a c z, art. cyt., s. 56.

73 *Sprawozdanie z działalności Filii WNS KUL w Stalowej Woli za rok akademicki 1998/1999*, s. 1.

Stanisława Targosz; Bożena Cygan, Zbigniew Dybka. Filię wyróżniał wysoki poziom nauczania języków na studiach dziennych, bardzo istotny w nauczaniu ekonomii.

Pierwszym samodzielnym pracownikiem Filii WNS KUL, który zamieszkał wraz z rodziną w Stalowej Woli był wówczas docent, a obecnie profesor Witold Kołbuk. Później zamieszkali także doktor Stanisław Gędek – wykładowca studiów dziennych i zaocznych i mgr Małgorzata Gędek – kierowniczka Biblioteki Uniwersyteckiej, wraz z rodziną. Pracę ze studentami podjęła także pochodząca ze Stalowej Woli dr Maria Borowska, matematyk.

W 1996 r. dwójka najzdolniejszych absolwentów podjęła ofertę pracy naukowej. Pierwszymi stalowowolskimi asystentami – wychowankami Filii KUL w Stalowej Woli byli mgr Anna Jabłońska-Mazur i mgr Jerzy Rzepiela. Mgr A. Jabłońska prowadziła zajęcia z mikroekonomii i statystyki, a mgr J. Rzepiela – z rachunkowości i warsztaty komputerowe⁷⁴. Kolejnym asystentem w Stalowej Woli został absolwent mgr Waldemar Butryn, prowadzący zajęcia z makroekonomii oraz warsztaty komputerowe. Do 2000 r. do tego grona dołączyła mgr Tatiana Bakota prowadząca lektorat języka rosyjskiego.

Formy aktywności uczelni na rzecz Kościoła i regionu

a) Działalność edukacyjna

Pierwszy rocznik studiów dziennych zainaugurował studia 28 października 1990 r. W roku akademickim 1991/92 studia eksternistyczne zamieniono na zaoczne (socjologia i pedagogika). W dniu 12 czerwca 1992 r. nawiązana została współpraca z Goethe Institut, a 8 listopada 1992 r. z Amerykańskim Korpusem Pokoju⁷⁵. Uczelnia rozwijała się bardzo szybko⁷⁶: w 1989 r. studia rozpoczynało 44 studentów (19 socjologii, 25 pedagogiki)⁷⁷. W roku akademickim 1992/93 Filia kształciła 118 studentów na I, II i III roku ekonomii (studia dzienne), 29 eksternistów socjologii na III i IV roku studiów oraz 408 studiujących zaocznie na I roku, a także 51 studentów eksternistów na III i IV roku pedagogiki oraz 825 studentów I roku pedagogiki studiujących w systemie zaocznym⁷⁸. W roku 1993/94 przyjęto 50 osób na dzienne studia ekonomiczne, 2056 na zaoczne pedagogiczne i 570 na zaoczne socjologiczne⁷⁹. W 1994 r. studia rozpoczynało już 5200 studentów na trzech kierunkach: ekonomii, socjologii i pedagogiki.

Już w 1993 r. Filia zorganizowała pierwsze dwuletnie studium. Było to prowadzone przez prof. P. Kryczkę Studium Samorządowe, zorganizowane przez Fundację Rozwoju KUL i Filię WNS KUL w Stalowej Woli⁸⁰.

Studenci dziennych studiów ekonomicznych składali pierwsze egzaminy magisterskie 16 czerwca 1995 r. Uczelnia włączona została w sieć internetu (www.kul.stalwol.pl.) we wrześniu 1995 r. W roku akademickim 1999/2000 Filia zatrudniała 128 pracowników dydaktycznych (18 na pełnym etacie). Studia w tym roku rozpoczęło 3621 studentów, a ukończyło 3425. Tytuł magistra otrzymało 34 osoby z ekonomii, 73 z socjologii, 329 z pedagogiki. W roku akademickim 2000/2001 Filia przyjęła na pierwszy rok 769 studentów (62 na ekonomię dzienną, 50 na wieczorową, 280 na socjologię, 377 na pedagogikę). Łącznie studiowało w tym roku 3470 osób. Na wszystkich rocznikach kształciło się: 386 ekonomistów

74 A. G a r b a c z o w a, *Doktorat w Stalowej Woli*, Sztafeta 1999, nr 39, s. 9.

75 *Kalendarium*, w: *Informator...*, s.2

76 Do 2002 roku Filię WNS KUL opuściło 9300 absolwentów, informacja od Prezesa Fundacji Uniwersyteckiej.

77 P. K r y c z k a, *Stalowa Wola miasto uniwersyteckie*, w: *Stalowa Wola. Panorama miasta*, Stalowa Wola 1995, s. 38.

78 *Sprawozdanie z działalności Filii WNS KUL w Stalowej Woli za rok 1992/93*, s. 2.

79 Tamże, s. 2.

80 Rozpoczęcie wykładów miało miejsce 8 V 1993 r.

(studia dzienne – 296, wieczorowe 90), 1796 pedagogów, 1280 socjologów⁸¹.

Filia KUL kształciła na poziomie wyższych studiów – licencjackich i magisterskich – na kierunkach: ekonomia, prawo (dienne i zaoczne), socjologia, pedagogika (zaoczne), psychologia, (wieczorowe); na poziomie studiów podyplomowych na kierunkach: poradnictwo pedagogiczno-psychologiczne, wychowanie do życia w rodzinie (zaoczne) oraz MBA (International Master of Business Administration) – dwuletnie studia w jęz. angielskim z egzaminem dyplomowym Wyższej Szkoły Ekonomicznej (EHSAL) w Brukseli⁸². Studenci ekonomii mogli zdobywać doświadczenie w Centrum Badań Marketingowych. Działał także Samorząd Studencki, Klub Studencki „Niebieski” oraz Duszpasterstwo Akademickie.

Starannie dobrane i opracowany księgozbiór od pierwszych lat istnienia dynamicznie rozwijającej się Biblioteki Uniwersyteckiej (od 1995 r. kierowanej przez mgr Małgorzatę Gędek⁸³), w 2000 r. liczył ponad 26 tys. woluminów głównie o tematyce ekonomicznej, pedagogicznej, socjologicznej, psychologicznej, a także prawnej, języków obcych, historycznej, religijnej. Prenumeratą objęto 130 tytułów czasopism, w tym 18 obcojęzycznych⁸⁴. Od kwietnia 1992 r. przez kilka lat w Bibliotece funkcjonował salon Linguae Mundi, pierwszy i jedyny wówczas w regionie dobrze zaopatrzonej salonik książek i podręczników nauki języków obcych, głównie angielskiego i niemieckiego, prowadzony przez bibliotekarkę Barbarę Machaj. Cieszył się dużym zainteresowaniem do czasu upowszechnienia tej literatury w księgarniach i księgozbiorach innych bibliotek.

Studium Praktycznej Nauki Języków Obcych, cechujące się wysokim poziomem nauczania, prowadziło lektoraty dla studentów dziennych, wieczorowych i zaocznych Filii WNS KUL. Przygotowywało studentów do międzynarodowych egzaminów z języka angielskiego, niemieckiego i rosyjskiego. Kierownictwo studium objęła mgr Danuta Nowak. Lektorzy prowadzili zajęcia z języków: angielskiego, niemieckiego, rosyjskiego i francuskiego. W ramach Studium działało Centrum Egzaminacyjne London Chamber of Commerce and Industry Examinations Board (LCCIEB), przeprowadzające egzaminy międzynarodowe z języka angielskiego. Studium korzystało z dwóch laboratoriów językowych i pracowni multimedialnej, co umożliwiało wykorzystanie najnowszych programów i internetu. Studiujący w systemie dziennym i wieczorowym kończyli naukę egzaminem międzynarodowym uznawanym przez zagraniczne uczelnie i cenionym przez przyszłych pracodawców. Przygotowywało studentów Filii do egzaminów: język angielski: 1 – English for Business Third Level; 2 – English for Business First Level; 3 – Practical Business English; język niemiecki: 1 – Deutsch für den Beruf; 2 – Zertifikat Deutsch⁸⁵.

b) Działalność społeczna

Na szczególne podkreślenie zasługuje aktywność edukacyjno-formacyjna prowadzona przez Filię WNS KUL w Stalowej Woli. Uczelnię powołano, by w region o ogromnym zapotrzebowaniu na głębszą formację duchową, nieść oświatę w duchu społecznego nauczania Kościoła, pogłębiać religijność, patriotyzm, solidarność z potrzebującymi. Od początku przy Filii WNS KUL powstawały i rozwijały się inicjatywy spełniające te założenia, m.in.: Instytut Wyższej Kultury Religijnej; Biuro Synodalne; Sekretariat Wykładów Katolickiej Nauki Społecznej w Radiu Maryja; Ludowe Uniwersytety Katolickie; Obywatelskie Stowarzyszenie Uwłaszczeniowe w Gminie Stalowa Wola; Sekretariat Akcji Katolickiej Diecezji Sandomierskiej; Sekretariat do spraw rolnictwa i organizowana przy nim

81 *Sprawozdanie prodziekana ds. Filii WNS KUL w Stalowej Woli za rok akademicki 1999/2000*, s. 2. Por. P. J a c k o w s k i, *Dwunasta inauguracja*, „Sztafeta” 2000 nr 43, s. 4.

82 Absolwenci Filii KUL otrzymują dofinansowanie z Fundacji Uniwersyteckiej.

83 Pierwszą kierowniczką Biblioteki Uniwersyteckiej była Elżbieta Szczębara, a po jej wyjeździe ze Stalowej Woli obowiązki kierownika pełniła Iwona Gonkowska.

84 Por. *Sprawozdanie z działalności Filii WNS w Stalowej Woli za lata 1999/2000*, s. 4.

85 Informacja lektorów językowych.

współpraca z Polskim Stowarzyszeniem Morskim i Gospodarczym im. Eugeniusza Kwiatkowskiego oraz wiele konferencji naukowych, szczególnie dla rolników. Na uwagę zasługuje także działający przy Filii WNS KUL i Akcji Katolickiej Diecezji Sandomierskiej Związek Bezrobotnych.

Biskupi polscy pragnąc przeprowadzić w Polsce dzieło nowej ewangelizacji i pogłębionej recepcji dorobku Soboru Watykańskiego II, zwołali w latach 1991-1997 drugi Synod Plenarny. Krzewicielem dzieła Synodu w terenie diecezji sandomierskiej był ks. biskup E. Frankowski, który przez 5 lat codziennie wizytował inną parafię w diecezji. Po Mszy św. zapraszał parafian na spotkania synodalne, na których upowszechniał ideę, nauki Synodu i zapalał ich do działalności religijnej i społecznej. Dla potrzeb Zespołów Synodalnych w diecezji z inicjatywy ks. biskupa i dyrektora administracyjnego we wrześniu 1993 r. przy Filii WNS KUL w Stalowej Woli utworzono Biuro Synodalne. W Biurze redagowany był biuletyn „Materiały Synodalne Diecezji Sandomierskiej” oraz foldery i teksty o tematyce religijnej, patriotycznej i społecznej, popularyzujące dzieło II Polskiego Synodu Plenarnego. Pokłosiem istniejących w wielu parafiach zespołów synodalnych było powstanie Diecezjalnego Instytutu Akcji Katolickiej i Ludowych Uniwersytetów Katolickich.

W powołanych oddziałach Ludowych Uniwersytetów Katolickich diecezjanie regularnie uzupełniali wiedzę z zakresu społecznej nauki Kościoła, pedagogiki, psychologii, tematyki samorządowej, ekonomicznej, prawnej i in. Po odbyciu cyklu wykładów uczestnicy otrzymywali dyplomy. Biuro Synodalne w początkowym okresie rozwoju LUK-u drukowało materiały dydaktyczne. W 2000 r. na terenie diecezji działało 5 oddziałów Ludowych Uniwersytetów Katolickich: w Łagowie Opatowskim, Modliborzycach, Nisku, Nowej Dębie i Staszowie⁸⁶.

Od początku 1995 r., równoległe z archidiecezją warszawską⁸⁷ w diecezji sandomierskiej zaczęto upowszechniać dzieło reaktywacji Akcji Katolickiej. Na gruncie prac zespołów synodalnych dzieło przyjęło się szybko i zyskało liczne grono członków. Wszelkie działania dla powołania Akcji Katolickiej podejmowane za pośrednictwem ks. biskupa E. Frankowskiego, wspierane były pracami biura d/s krzewienia kultury chrześcijańskiej w Filii WNS KUL w Stalowej Woli. W pierwszym okresie powoływania Akcji Katolickiej diecezjalne i regionalne konferencje, spotkania oraz wszelkie inicjatywy i koordynacja prac w diecezji, odbywały się w ośrodku z siedzibą w Filii WNS KUL. Pierwsi Prezesi Diecezjalnego Instytutu Akcji Katolickiej – Janina Sagatowska a następnie Stanisław Krupka oraz pierwszy Zarząd związani byli z działalnością tego ośrodka. Ugruntowane dzieło otrzymało siedzibę w stolicy diecezji, gdzie w 1997 r. założono Sekretariat Akcji Katolickiej Diecezji Sandomierskiej. Przez wszystkie lata Filia KUL, a od 1997 r. Fundacja Uniwersytecka wspierały działalność Akcji Katolickiej w diecezji. W Sandomierzu od czasu pierwszych inicjatyw na rzecz powołania Akcji Katolickiej pomocą służyły Siostry Sługi Św. Franciszka z Asyżu. Szczególną zasługą Sióstr było prowadzenie Sekretariatu Akcji Katolickiej.

Na osobne omówienie zasługuje Sekretariat Wykładów Katolickiej Nauki Społecznej przy Radiu Maryja z siedzibą przy Filii WNS KUL w Stalowej Woli, mający za zadanie ułatwianie kontaktu słuchaczy z naukowcami i upowszechnianie głoszonych wykładów. Dnia 5 sierpnia 1995 r. z inicjatywy ks. biskupa E. Frankowskiego, na antenie Radia rozpoczął się cykl wykładów z Katolickiej Nauki Społecznej dla słuchaczy w Polsce i poza jej granicami. Po rozmowie ks. biskupa z przedstawicielem Radia – o. J. Mikrutem CSsR oraz Rektorem KUL – ks. prof. S. Wielgusem inicjatywę przyjęto do realizacji. Informacje na ten temat

86 *Jubileuszowy Rocznik Diecezji Sandomierskiej*, Sandomierz 2001, s. 154.

87 Por. Prymas Polski do kapłanów Archidiecezji Warszawskiej o wprowadzeniu Akcji Katolickiej w parafii. Dokument z dnia 13 IV 1995 r. oraz „Lista obecności spotkania w sprawie Akcji Katolickiej” na Filii KUL z 3 I 1995 r., w archiwum w Bibliotece Uniwersyteckiej.

zawarte są w sprawozdaniu z rozpoczętych wykładów pracowników KUL w Radiu Maryja w Toruniu: „Rektor KUL wykazał nie tylko życzliwość i zrozumienie dla samej idei wykładów, lecz podjął się organizacji ich zaplecza personalnego. Profesorowie KUL (głównie z WNS, również z Filozofii i Teologii) wyrazili gotowość wyjazdów do Torunia. Wyjazdy te traktowane są jako dar profesorów KUL dla społeczeństwa katolickiego w Polsce. Pracownicy KUL zgodzili się prowadzić je bezpłatnie, otrzymując tylko zwrot kosztów podróży przez Rektora KUL, który przeznaczał na ten cel skromny fundusz prywatny”⁸⁸. Wykłady odbywały się regularnie w środy i niedziele. Po nich słuchacze telefonowali do Radia z pytaniami do wykładowcy. W czasie audycji „rozmowy niedokończone” rozmowy ze słuchaczami trwały do późnych godzin nocnych. Dyżurujący w Sekretariacie w Stalowej Woli społecznicy nagrywali audycje, zapisywali telefoniczne pytania od słuchaczy, którzy nie mogli dodzwonić się na antenę. Pytania przesyłano profesorom i do Radia Maryja. Profesorowie odpowiadali na nie na antenie Radia, lub osobiście. Wykłady, cieszące się ogromną popularnością, w Stalowej Woli wydawano w formie broszur i rozsyłano zainteresowanym. Audycje przyczyniły się do upowszechniania Katolickiej Nauki Społecznej. Rozszerzyły profil Radia Maryja, które zyskało także kręgi inteligentkie wśród słuchaczy oraz przyczyniły się do promocji Filii KUL.

W ramach wykładów KNS na antenie Radia Maryja popularyzowano program powszechnego uwłaszczenia opracowany w KUL dla NSZZ „Solidarność”, który zakładał upodmiotowienie gospodarze obywateli, dając im możliwość nabywania za bony kapitału uwłaszczeniowego: ziemi, mieszkań, innych składników mienia oraz akcji przedsiębiorstw przeznaczonych do uwłaszczenia. Program miał doprowadzić do przeniesienia tytułów własności części mienia państwowego i komunalnego na obywateli. Wielkie zainteresowanie tą tematyką zaowocowało powołaniem w Polsce Obywatelskiego Stowarzyszenia Uwłaszczeniowego z licznymi regionalnymi oddziałami. Jako jedno z pierwszych powstało Obywatelskie Stowarzyszenie Uwłaszczeniowe w Gminie Stalowa Wola z siedzibą w Filii WNS. Zarejestrowano je 26 czerwca 1996 r.⁸⁹ Stowarzyszenie, w którym działało wielu społeczników z miasta i okolic⁹⁰, skupiało członków (na początku 363 osoby) i sympatyków na cyklicznych konferencjach. Dla upowszechnienia dzieła wydano broszury autorstwa prof. A. Bieli z KUL i dr T. Wójcika. Sekretariat Akcji Katolickiej Diecezji Sandomierskiej z siedzibą w Filii pomagał organizującym się gminnym OSU, odpowiadając na kilkaset próśb o poradę (przesyłając instrukcje ze swych doświadczeń). Działalność OSU w Stalowej Woli była dla mieszkańców dobrą szkołą wiedzy społecznej i ekonomicznej opartej o zasady sprawiedliwości i solidarności.

Tradycję spotkań i konferencji na uczelni przedłużyły serie konferencji naukowych organizowanych w Filii i w różnych ośrodkach diecezji przez Akcję Katolicką Diecezji Sandomierskiej, Polskie Stowarzyszenie Morskie i Gospodarcze i po 1997 r. Fundację Uniwersytecką. Konferencje dotyczyły aktualnych problemów gospodarczych kraju, Unii Europejskiej. W Filii KUL w 1998 r. założono także Sekretariat ds. Rolnictwa, skupiający wielu naukowców z dziedziny rolnictwa⁹¹. W ramach działalności Sekretariatu organizowano

⁸⁸ *Katolicka Nauka Społeczna. Sprawozdanie z rozpoczętego cyklu wykładów pracowników KUL w Radio Maryja w Toruniu*, w archiwum w Bibliotece Uniwersyteckiej.

⁸⁹ Por. odpis postanowienia o rejestracji Sygn.akt: Ns.-Rej. St 8/96, w archiwum w Bibliotece Uniwersyteckiej.

⁹⁰ Skład Zarządu: Witold Korczyński – prezes, Stanisław Gędek – wiceprezes, Stanisław Krupka – sekretarz, Franciszek Chudzik – skarbnik, członkowie zarządu: Zbigniew Doliński, Janina Sagatowska, Stanisław Popek, lista ze składem Zarządu w archiwum w Bibliotece Uniwersyteckiej.

⁹¹ Dr inż. Jerzy Zalański – przewodniczący, zastępcy: dr hab. inż. Zbigniew Dmochowski, dr Bogusław Ślusarczyk. Wielu rolników głównie z woj. podkarpackiego oraz reprezentantów, m.in. Spółdzielczej Korporacji Producentów Rolnych, Instytutu Warzywnictwa w Skierniewicach, Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Kielcach, Polskiego Zrzeszenia Hodowców Drobiu, Polskiego Stowarzyszenia Morskiego i Gospodarczego, Fundacji Uniwersyteckiej, Akcji Katolickiej Diecezji Sandomierskiej, „Solidarności” Rolników Indywidualnych, i. in., na podstawie list obecności i plakatów informacyjnych o konferencjach w archiwum w Bibliotece Uniwersyteckiej.

otwarte konferencje dla rolników na temat aktualnych, ważnych problemów rolnictwa. Konferencje niejednokrotnie transmitowano w Radiu Maryja.

Osoby bezrobotne już od początku funkcjonowania uczelni objęto troską placówki, bowiem z inicjatywy ks. bp E. Frankowskiego przy Filii powstał Związek Bezrobotnych. Jedną z większych inicjatyw Związku było Seminarium Małej Przedsiębiorczości zorganizowane przez prof. P. Kryczkę (rozpoczęcie – 21. 06. 1993 r., drugi kurs – 14-15. 09. 1993 r.). Zadaniem Związku było doraźnie wspierać najbardziej potrzebujących pomocy bezrobotnych; uruchamiać inicjatywy w oparciu o realne i tanie możliwości gospodarcze miasta, we współpracy z ekonomistami Filii i działaczami Akcji Katolickiej; wspierać przedsiębiorczość wśród bezrobotnych przy współpracy z zakładami zrzeszonymi w Regionalnej Izbie Gospodarczej oraz Cechu Rzemiosł⁹². Osoby działające w Związku zdobywały nowe umiejętności i potrzebne przy szukaniu pracy cechy osobowości. Często dzięki doświadczeniu zdobytemu w Związku udało im się podjąć pracę. Związek dysponował pracownią komputerową w budynku Filii KUL. Komputery dla bezrobotnych – dzięki staraniom S. Krupki pełnomocnika Akcji Katolickiej ds. bezrobocia – ofiarowane zostały przez Polonię Amerykańską z Detroit, Zespół Szkół Powiatu Macomb, Zespół Szpitali św. Jana z Detroit, Fundusz Pomocy Dzieciom ze Wschodu i Konsulat Polski w Chicago. Związek organizował kursy komputerowe dla bezrobotnych i ubogich.

Także NSZZ „Solidarność” Regionu Ziemia Sandomierska wspólnie z Filią podejmował wiele inicjatyw społecznych, m.in. sympozja, seminaria, wykłady, szkolenia i wystawy. Współpraca Zarządu Regionu NSZZ „S” z Filią była kontynuacją rozpoczętej już w 1981 r. pomocy „Solidarności” dla powstającej wówczas uczelni. Wspólne inicjatywy sprzyjały otwieraniu się uczelni na potrzeby mieszkańców regionu, a zarazem dały konkretny wkład w program kształcenia ustawicznego dla pracowników wielu zakładów pracy. Do tych inicjatyw należały m.in.: wystawa „Nielegalna Solidarność w latach 1982-1988”, zorganizowana w XV rocznicę strajków „S” w Hucie Stalowa Wola; cykle szkoleń związkowych, m.in. seminaria na temat ochrony człowieka w środowisku pracy, wykłady o kodeksie pracy, szkolenia o rozwoju Związku. Corocznie organizowano w Filii Walne Zebrania Delegatów Regionu Ziemia Sandomierska NSZZ „S”⁹³.

c) Działalność duszpasterska

W działalność katolickiej uczelni wpisana jest aktywność duszpasterzy. Już sam fakt, że głównymi inicjatorami dzieła są najważniejsi w diecezji duszpasterze, bo ks. bp I. Tokarczuk, ks. bp E. Frankowski oraz księża profesorzy KUL – ks. bp prof. dr hab. Jan Śrutwa, ks. prof. Stanisław Wielgus – rektorzy KUL, ks. prof. Joachim Kondziela – dziekan WNS KUL i inni wybitni księża, wyznaczył charyzmat powstającej placówki. Młoda uczelnia miała swych oddanych duszpasterzy głównie w osobach ojca dzieła – ks. bp. E. Frankowskiego oraz bardzo lubianego przez studentów duszpasterza akademickiego księdza A. Surowca z parafii MBKP⁹⁴.

Po przeniesieniu ks. bp. E. Frankowskiego ze Stalowej Woli do siedziby diecezji – Sandomierza duszpasterzem akademickim został ks. Edward Madej – proboszcz parafii MBKP, na której terenie miała siedzibę uczelnia. Ks. E. Madej pomimo prowadzenia wielkiej parafii, rozległego remontu Bazyliki i Ochronki oraz wykładów na uczelni nie szczędził czasu dla studentów i prowadził z nimi akcje duszpasterskie (m.in. wyjazdy na Wakacje z Bogiem dla dzieci z uboższych rodzin, pomoc dla dzieci w Ochronce, spotkania ze św. Mikołajem).

Działalność następnego duszpasterza akademickiego ks. dr Bogdana Króla owocowała

92 Materiały informacyjne Związku Bezrobotnych sporządzone przez S. Krupkę, w archiwum w Bibliotece Uniwersyteckiej.

93 *Sprawozdanie roczne z działalności Zarządu Regionu Ziemia Sandomierska NSZZ „S”*, s. 2. W archiwum ZR NSZZ „S”.

94 Relacja pierwszych studentów i pracowników.

wśród studentów. Służył im wielką pomocą duchową. Studenci znajdowali w nim duchowego powiernika i opiekuna. Np. wizytacja kolędowa często trwała do późnych godzin nocnych z powodu długich rozmów ze studentami o ich problemach. Studenci licznie udzielali się w duszpasterstwie akademickim. Organizowali m.in. scholę, grupę lektorów, ministrantów, grupę dyskusyjną i modlitewną, spotkania „przy ognisku”, wspólne wyjazdy, spotkania „u duszpasterza akademickiego”. Służyli pomocą dzieciom z Ochronki im. Św. Brata Alberta w opiece dydaktyczno-wychowawczej oraz organizacji wypoczynku letniego. Uczestniczyli w akcjach prowadzonych przez stalowowolskie parafie⁹⁵.

Akademiki Filii KUL (w okresie ferii, niektórych weekendów, wakacji) służyły jako ośrodek rekolekcyjny o zasięgu diecezjalnym i ogólnopolskim. Pod patronatem Akcji Katolickiej Diecezji Sandomierskiej odbywały się w nich serie rekolekcji, m.in. rekolekcje zamknięte dla bezdomnych, dla członków Akcji Katolickiej, dla rolników, dla poszczególnych stanów. Odbywały się też cykliczne, trójstopniowe rekolekcje Rodziny Radia Maryja, które prowadził o. Jan Mikrut CSsR. Aule i duże sale wykładowe często służyły za miejsca konferencji duszpasterskich, które poprzedzały Msze św., początkowo w kaplicy uniwersyteckiej w akademiku oraz w Kaplicy Uniwersyteckiej w nowej auli.

Działania duszpasterskie poprzedzające powstanie uczelni oraz prace na rzecz jej rozwoju przyczyniły się do zintegrowania mieszkańców miasta, pochodzących ze wszystkich regionów Polski. Żywa, tradycyjna wiara, dążenie do odzyskania suwerenności narodowej, do prawdy, wolności i sprawiedliwości, połączyły duszpasterzy i mieszkańców miasta we wspólnych działaniach. Wyrazem uznania dla duchowych dokonań lokalnego kościoła było podniesienie świątyni Matki Bożej Królowej Polski do godności Bazyliki Mniejszej przez Ojca Świętego Jana Pawła II w dniu 31 sierpnia 1998 r.⁹⁶

d) Działalność naukowa i wydawnicza

Już od pierwszych lat istnienia uczelnia jako młoda placówka skoncentrowała się głównie na kształceniu młodzieży, zapewniając im jak najlepszą kadrę dydaktyczną, program kształcenia oraz bazę materialną, zaspokajającą potrzeby naukowe i socjalne studentów. Potencjalnym materiałem badawczym są zdeponowane w Bibliotece Uniwersyteckiej prace naukowe: licencjackie, magisterskie i doktoranckie absolwentów. Atutem tego materiału empirycznego jest to, że w większości dotyczy problemów miasta i regionu oraz aktualnych problemów o zasięgu ogólnopolskim.

Jedną z bardziej efektywnych inicjatyw naukowych Filii KUL jest Centrum Badań Marketingowych. CBM, jako niezależna organizacja przy Fundacji Uniwersyteckiej w Stalowej Woli, powstał w 1994 r. przy pomocy Patricka Coughlina – ochotnika Korpusu Pokoju, o wielkiej wiedzy i praktyce marketingowej. CBM wykonał wiele prac, ekspertyz i badań na zlecenie m.in. Paul Clark Promotions z Nowego Jorku, Centrum Wspierania Biznesu w Stalowej Woli, PSS „Społem” w Stalowej Woli, FF „Visan” S.A. w Skopaniu i ZPJ „Dolwis” S.A. w Leśnej. Dyrektorem do spraw badań marketingowych w CBM był dr S. Gędek wykładowca na Filii WNS KUL. Na stanowiskach kierowników pracowali studenci ekonomii z IV roku, a asystentów – studenci z III roku Instytutu Ekonomii Filii Wydziału Nauk Społecznych KUL⁹⁷. CBM dostarczał studentom możliwości odbywania praktyki w jednym z najbardziej atrakcyjnych segmentów rynku pracy; rozwijał praktyczne umiejętności studentów z zakresu poszukiwania, przetwarzania i analizy informacji rynkowych; dostarczał aktualne informacje rynkowe firmom działającym w regionie po względnie niskiej cenie. Stażyści CBM bez trudu znajdowali atrakcyjną pracę⁹⁸.

95 J. K o p a c z, art. cyt., s.56.

96 *Wstęp*, w: *Miasto i ludzie Stalowej Woli*, red. B. Kopacz, Stalowa Wola 2003, s.3.

97 Por. materiały informacyjne CBM, w archiwum w Bibliotece Uniwersyteckiej.

98 *Sprawozdanie z działalności Filii WNS KUL w Stalowej Woli za rok akademicki 1998/1999*, s. 3.

Działalność wydawnicza Filii KUL wynikała z potrzeb placówki. Od początku istnienia uczelni działała drukarnia w podziemiach budynku Filii przy ul. ks. J. Popiełuszki. Na papierze i maszynach ofiarowanych przez Belgów drukowano skrypty i materiały dla studentów. Pierwszą publikacją była broszura prof. Ł. Czumy „Japonia czy drugi Meksyk”, wydana w grudniu 1991 r. W 1992 r. wydano dwie prace zbiorowe pod redakcją prof. dr hab. T. Kukołowicz „Pielęgniarka – Pacjent” i „Szkoła – Uczeń – Nauczyciel” oraz pracę zbiorową „Społeczno-religijna działalność parafii”.

Fundacja Uniwersytecka przejęła obowiązki wydawnicze uczelni w 1995 r. Powołano Oficynę Wydawniczą Fundacji Uniwersyteckiej, która wydała wiele prac naukowców z KUL m.in. T. Ożóg „Materiały pomocnicze z psychologii rozwojowej, wychowawczej i społecznej dla studentów pedagogiki”, T. B. Kulik „Edukacja zdrowotna w rodzinie i w szkole”, T. Kukołowicz „Rodzina wychowuje”, K. Ciejpa-Znamirowski „Rynek kapitałowy w Polsce”, „Pedagogika Katolicka. Zagadnienia Wybrane”, A. Marzec-Tarasińska „Sytuacja młodzieży zażywającej środki odurzające”, M. J. Adamczyk, A. Ładyżyński „Edukacja w krajach rozwiniętych”, J. Kostkiewicz „Wprowadzenie do pedagogiki ogólnej. Zagadnienia wybrane”, A. Rynio „Pedagogika Katolicka. Zagadnienia wybrane”, T. B. Kulik, I. Wrońska „Zdrowie w medycynie i naukach społecznych”⁹⁹.

Opisane uwarunkowania powstania i działalność uczelni do 2000 r. dowodzą, że czyn podjęty przez mieszkańców, przyniósł zamierzone efekty. Wielka myśl utworzenia katolickiej uczelni, której działalność zaowocowała przekształceniem miasta z „kulturowej pustyni” w „kulturowe serce” regionu, została zrealizowana dzięki otwartej i zaangażowanej postawie społeczności Stalowej Woli.

Materialne podstawy dla budowy i funkcjonowania Filii KUL zapewнили mieszkańcy miasta i regionu dzięki swej pracy i ofiarności. Powstanie i działalność katolickiej uczelni pomogły uczynić ze Stalowej Woli silny ośrodek humanistyczny. Będąc owocem solidarności międzyludzkiej stała się ona symbolem nowych czasów, a dzięki wysokiemu poziomowi kształcenia, dużej liczbie absolwentów oraz społecznej działalności, stała się ważnym ośrodkiem naukowym, kulturalnym i społecznym. Poprzez wprowadzanie w region około 10 tysięcy osób z wyższym wykształceniem, działalność naukowców i studentów oraz zastosowanie ich wiedzy w praktyce uczelnia wpłynęła na podniesienie poziomu intelektualnego i gospodarczego regionu. Stwarzała możliwość organizowania się środowiska naukowego i społecznego w mieście oraz dawała warunki dobrej jakości życia dla młodego pokolenia; wrosła w kulturalny i gospodarczy pejzaż Stalowej Woli.

Powołanie pierwszej uczelni, w czasie gdy szkoły wyższe rzadko powstawały w mniejszych miastach, utrwaliło w świadomości mieszkańców wizję Stalowej Woli jako miasta uniwersyteckiego.

Joanna Kopacz

Art. w: *Studia Sandomierskie*, 13 (2006), z. 1, s. 49-72.

99 Relacja Prezesa FU.